

CUVÎNTAREA

TOV. DR. SZÉKELY ZOLTÁN

Stimați tovarăși !

Sărbătorim cea de-a 90-a aniversare a muzeului nostru în condițiile în care întregul nostru popor muncește cu elan și abnegație pentru îndeplinirea mărețului program stabilit de istoricul congres al Partidului

Academia R.S.R.
Institutul de Istorie

STIMAȚI TOVARĂȘI !

Cu ocazia sesiunii jubiliare consacrate aniversării a 90 de ani de la crearea Muzeului din Sfântul Gheorghe, în numele Secției de științe istorice a Academiei Republicii Socialiste România și a Institutului de istorie „N. Iorga” din București, adresez colaboratorilor muzeului calde felicitări și urăr de prosperitate. Székely Nemzeti Múzeum creat acum 90 de ani, de către cărturari maghiari înaintați, a jucat un rol important în păstrarea mărturiilor vieții materiale și spirituale secuiești, a promovat colaborarea cu cărturarii români din Transilvania, a participat la cercetarea trecutului frământat al istoriei patriei. În condițiile create de regimul nostru activitatea muzeelor a devenit mai complexă și mai multilaterală, obținând succese remarcabile. Am convingerea că și colectivul Muzeului din Sfântu Gheorghe, care continuă opera înaintașilor progresiști, desfășoară o activitate rodnică pentru cercetarea tradițiilor vieții locale, pentru strinsa unitate a oamenilor muncii români și maghiari din patria noastră. Vă doresc mult succes în această operă de mare însemnătate.

Acad. A. OȚETEA,
Președintele Secției de Științe Istorice a Academiei R.S.R.

MUZEUL
SF. GHEORGHE
1879-1969
SEPSISZENTGYORGYI
MÜZEUM

Comunist Român, care a trasat direcțiile făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate pentru pământul României socialiste.

Cel de-al X-lea Congres, forumul suprem al partidului nostru, a făcut bilanțul minunatelor înfăptuiri ale poporului român în ultima perioadă, a deschis noi și largi perspective împlinirii aspirațiilor de muncă și viață ale poporului nostru.

Documentele Congresului al X-lea al P.C.R. constituie o elocventă dovadă a înțelepciunii politicii partidului, o sinteză a creației poporului, care, stăpîn pe destinele sale, muncește cu pasiune și devotament pentru a face ca patria noastră scumpă să se situeze în viitorul deceniu, printre țările cu o înaltă cultură și civilizație.

Aniversarea muzeului se încadrează în grija și preocupările partidului și statului, de a pune în adevărata lor valoare cele mai semnificative tradiții ale culturii materiale și spirituale ale poporului, ale oamenilor muncii — români și maghiari — care, așa cum arăta iubitul nostru conducător, tov. N. Ceaușescu — au creat pe aceste meleaguri neprețuite valori materiale și spirituale, iar astăzi muncesc înfrățiți pentru realizarea idealurilor nobile ale socialismului.

Muzeul din Sfintu Gheorghe s-a înființat în anul 1879 — acum 90 de ani. Actul de fondare a însemnat un mare eveniment în viața culturală a populației din acest județ, împlinindu-se astfel o dorință veche, ca în această zonă a țării să se înființeze o instituție culturală cu scopul de a culege și de a păstra toate valorile și datele, care se referă la trecutul și traiul populației.

Nefiindu-mi posibil să asist personal la atât de semnificativa sărbătorire de 90 de ani de existență, de activitate rodnică și de remarcabile realizări a Muzeului din Sfintu Gheorghe, țin să manifest pe această cale alăturarea mea deplină de tot ceea ce această aniversare reprezintă, atât ca evocare a trecutului, cât și ca perspective și angajamente de viitor. Regret cu atât mai mult de a nu putea fi de față și cu atât mai mult rog să fiu socotit totuși prezent, cu cât nu numai că fac parte din școala arheologică creată de Vasile Pirvan, a cărui colaborare cu fostul director al Muzeului din Sfintu Gheorghe și inițiator al săpăturilor de la Ariușd, László Ferenc, reprezintă unul din cele mai importante momente din istoria arheologiei românești, dar mi-a fost pe deasupra hărăzit să reiau eu însumi această prețioasă tradiție și să stabilesc de un număr apreciabil de ani o strînsă și principială colaborare cu actualul director al acestui muzeu, valorosul arheolog și istoric — și prieten — dr. Székely Zoltán. În înțelegere cu d-sa și cu imediata aderare și largul sprijin al autorităților de partid și de stat din jud. Covasna, am reluat în anul 1968, ca o acțiune comemorativă, dar și de perspectivă, săpăturile de la Ariușd, ca una din cele mai de seamă acțiuni de colaborare științifică între Institutul de Arheologie al Academiei R.S.R. și Muzeul Sfintu Gheorghe.

ION NESTOR

Ideea de a înființa un muzeu a fost sugerată încă în anul 1875 de Vasadi Nagy Gyula, care, în calitate de educator în casa Cserey, văzînd piesele colectate, a mai adăugat la acestea și o colecție proprie de monede. Aceste obiecte au format fondul inițial unei colecții, cunoscută în aceea vreme sub denumirea de „Muzeul Cserey“.

Această colecție a fost oferită prima dată Muzeului Transilvaniei din Cluj, iar în anul 1879, sediul a fost stabilit în orașul Sfîntu Gheorghe și noua instituție a primit denumirea de „Muzeul Național Secuiesc“. Pentru așezarea colecției Liceul Mikó din localitate a oferit 4 săli, în care muzeul a fost aranjat și deschis pentru publicul vizitator.

Așezarea colecției, care se îmbogățise din an în an, era necorespunzătoare, din care cauză conducerea muzeului a cumpărat un teren viran ca să construiască o clădire separată pentru muzeu. Dintre planurile înaintate pentru construirea unei noi clădiri pentru muzeu, a fost acceptat planul făcut de arhitectul Koós Károly. Noua clădire monumentală, a fost construită cu intenția ca pe de o parte să reprezinte toate caracteristicile felului de construire al populației în această parte a țării, iar pe de altă să asigure toate condițiile pentru un muzeu modern. Această clădire a devenit simbolul muzeului din Sfîntu Gheorghe. Lui Koós Károly cel care a construit orașului nostru această frumoasă operă de arhitectură, și care a împlinit 85 de ani în anul această, îi urăm sănătate și putere de muncă.

Intervenind primul război mondial, clădirea muzeului abia terminată, a fost transformată în spital militar. Colecția muzeului a fost adăpostită în subsol. După ce războiul s-a terminat organele de conducere ale muzeului au întreprins organizarea lui în clădirea nouă. În curînd lucrările de organizare au fost terminate și muzeul în anul 1920 a fost deschis cu următoare secții: 1. biblioteca și arhiva, 2. secția de arheologie și de numismatică, 3. secția de etnografie, 4. secția de artă plastică și secția de științele naturii.

În intervalul de timp 1882—1949, muzeul a funcționat ca persoana juridică cu un statut aprobat sub îndrumarea unui comitet de conducere obștesc ai cărei membri au fost aleși din reprezentanții celor 3 județe proprietari.

La început îngrijirea fondului muzeal și munca științifică a fost executată de custozii muzeului. Începînd din anul 1890 îngrijirea colecțiilor, conform unui contract încheiat între comitetul de conducere al muzeului și Eforia Liceului Mikó, a fost încredințată corpului profesoral din această instituție.

Dintre custozii activitatea cea mai rodnică pe tărîm organizatoric și științific a avut-o Nagy Géza. Dintre custozii-profesori cei care și-au înscris numele lor în istoria muzeului sînt Dr. László Ferenc și Csutak Vilmos. Prin munca și osteneala lor s-a construit clădirea nouă și muzeul a devenit o instituție cu adevărat științifică. László, prin săpăturile executate la așezarea neolitică de la Ariușd, între anii 1908—1925, a făcut cunoscut numele Muzeului din Sfîntu Gheorghe și peste hotarele țării. Munca lui științifică a atras aprecierile elogioase ale cercurilor de spe-

cialitate din țară și din străinătate. V. Pirvan, marele savant, aflînd de moartea lui László, în scrisoarea lui de condoleanță adresată familiei și direcțiunii muzeului, scria : „Cu adîncă părere de rău de abia astăzi, duminică, am luat cunoștință de pierderea ireparabilă a eminentului profesor și arheolog, care a fost prea stimatul nostru colaborator Dr. Francisc László. Chiar alaltăieri, cînd László nu mai era printre noi, eu făceam elogiul operei sale în Academia Română“. Moartea lui László a fost o mare pierdere pentru muzeu.

Celălalt director-custode, Csutak Vilmos, a avut merite deosebite în organizarea muzeului și în cercetarea perioadei din timpul lui Rákóczi Francisc II. și a legăturilor pe care le-au avut transilvănenii cu celelalte provincii ale țării.

László și Csutak au avut relații cu mulți specialiști din țară și din străinătate.

Marele savant Gr. Antipa scria despre muzeul și colecțiile lui în felul următor : „Un muzeu foarte serios mai au și secuii din orașul Sfîntu Gheorghe ... Muzeul este simplu în aparență, însă foarte serios ca fond și colecțiuni. Aici am găsit un foarte bogat material asupra etnografiei secuilor — care tocmai dovedește o mare asemănare și deci o veche comunitate de viață cu românii — și o serie de cercetări arheologice de prima ordine. Descoperirile foarte importante asupra unei străvechi culturi pre-miceniene în stațiunea preistorică de la Ariușd și modul cum a colectat, preparat, studiat și publicat materialul foarte bogat desgropat de acolo, mi-a impus respect pentru munca sîrguincioasă a acestor învățați mo-dești și izolați de orice centre științifice“.

Despre activitatea muzeului din această perioadă au apărut diferite publicații : în 1891 — 2, un număr care conținea istoricul muzeului și

Cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la înființarea instituției dv., colectivul Muzeului Bruckenthal din Sibiu transmite pe această cale cele mai sincere felicitări și urări de succese în muncă și sănătate tuturor colaboratorilor și prietenilor muzeului din Sfîntu Gheorghe, instituție de prestigiu în mișcarea muzeală din țara noastră, care împreună cu muzeele din alte județe participă activ la munca cultural-educativă, la răspîndirea rezultatelor celor mai noi ale științei, la păstrarea și valorificarea patrimoniului artistic și documentar, la descoperirea de vestigii din istoria națiunii române, din munca și lupta înfrățită a poporului român și a naționalităților conlocuitoare din patria noastră. Cercetătorii, muzeografil și tehnicienii Muzeului Bruckenthal sînt alături de harnicul dv. colectiv în aceste clipe înălțătoare și vă urează noi succese.

In numele muzeului :
Dr. CORNEL IRIMIE,
directorul Muzeului Bruckenthal

diferite lucrări de specialitate. Între anii 1903—1914 a fost publicat anual buletinul muzeului, în care a apărut un raport despre activitatea custozilor și creșterea colecțiilor. Iar lucrările științifice ale custozilor au fost publicate în diferite reviste ca : Arheologiai Értesítő, Dolgozatok etc. Ultima lucrare a lui László, tratând ceramica ariuşdeană, a apărut la București în primul volum al revistei „Dacia“. Tot în acest număr a apărut și necrologul scris de V. Pirvan.

Aniversarea 50 de ani de existența muzeului a fost sărbătorită în anul 1929 cu care ocazie s-a publicat o carte jubiliară. Această operă enciclopedică, redactată de Csutak Vilmos, cuprinde o mulțime de studii de specialitate referitoare la această regiune, scrise de specialiști renumiți ca : I. Andrișescu, G. Childe, Fettich Nándor, Lyka Károly, Viski Károly etc.

În anul 1936 moare subit Csutak și muzeul a fost condus timp de doi ani de un colectiv din care au făcut parte ca custozii muzeului și profesorii Dr. Konsza Samu și Gödri Ferenc. Konsza Samu în acest interval de timp, precum și în anii precedenți a luat parte la toate acțiunile organizate de muzeu. Marele merit a lui este, că a adus o contribuție importantă în domeniul folclorului în județul nostru culegând poezii și basme populare.

În anul 1938 a fost numit ca director Herepei János, care a condus muzeul pînă în toamna anului 1944. Activitatea științifică în acest timp s-a rezumat la unele săpături executate de A. Ferenczi și Z. Székely la Covasna, la cetatea dacică la castrul roman de la Comolău și la cetatea Bálványos. Profesorul Dr. Debreczi Sándor a desfășurat o muncă valoroasă în organizarea bibliotecii.

Eliberarea patriei noastre a însemnat o nouă etapă în viața și în dezvoltarea instituției. Muzeul, evacuat și părăsit de personal, a fost luat imediat în îngrijirea organelor democratice, care au preluat conducerea județului după retragerea trupelor fasciste. Păstrîndu-se vechea formă de organizare, s-a alcătuit noul comitet de conducere al muzeului, dintre care trebuie să amintim numele lui Kisgyörgy Tamás. Conducerea muzeului a fost încredințată avocatului Dr. Lőrincz Albert. La 8 septembrie 1945, comitetul de conducere a ales ca director custozii pe scriitorul Szabédi Székely László și pe Székely Zoltán.

Organele de conducere ale județului pentru întreținerea muzeului au pus la dispoziția instituției fondurile necesare. La 1 iulie 1949 muzeul, împreună cu alte instituții similare, trecînd în proprietatea poporului, a devint o instituție de stat. De la această dată întreținerea muzeului nu s-a mai făcut prin donațiuni, și nici munca de organizare științifică nu s-a mai executat prin muncă voluntară. Muzeul fiind încadrat în noul sistem, a fost dotat cu un buget corespunzător și cu un personal plătit de stat. Vechea împărțire a sălilor pentru expoziții permanente nu corespundea criteriilor de organizare ale unui muzeu de tip nou. Prin grija organelor tutelare muzeul a primit fonduri însemnate pentru reparații capitale. După terminarea lucrărilor de renovare expozițiile au fost reor-

ganizate conform unei tematici riguros științifice, iar cercetările științifice ale muzeului fiind îndrumate de Academia R.S. România, au luat un avânt continuu. La fondarea muzeului în anul 1879 numărul obiectelor a fost 8779, în anul 1890 — 24.000, iar când muzeul sărbătorise 50 de ani de existență colecțiile s-au prezentat în felul următor :

I. Biblioteca și arhiva 223.208 buc, din care 20.000 de buc. cărți și restul material arhivistic.

II. Secția de arheologie și numizmatică 27.623 buc., din care 3.800 aparțin mumizmaticii.

III. Secția de etnografie a avut 6.828 de buc.

IV. Secția de artă plastică 998 buc.

V. Secția de științele naturii 13.384 buc. În total 273.575 buc.

În prezent patrimoniul muzeului constă din 110.833 piese, care se împarte în felul următor : arheologia 36.518 de piese, științele naturii 31.180, etnografia 7.706, secția de artă 664 și biblioteca 34.765 de piese. În noile condiții create de partid sfera de activitate a muzeului s-a lărgit mult. Au fost întreprinse acțiuni pentru culturalizarea maselor largi populare. Muzeograful au elaborat și au ținut o serie de conferințe și au organizat expoziții volante cu diferite teme din domeniul științei.

Academia R.S.R. — Filiala Iași
Institutul de Istorie și Arheologie
„A. D. Xenopol“

Realizările obținute de dv. și înaintași, ne sînt bine cunoscute, apreciînd în mod deosebit entuziasmul, pasiunea și munca perseverentă, desfășurată ani de-a rîndul în cadrul acestei importante instituții de cultură din estul Transilvaniei.

Rezultatele cercetărilor arheologice obținute în ultimii douăzeci de ani de către prietenul și colegul nostru Székely Zoltán, privitoare la istoria veche a acestei regiuni, din neolitic și pînă în perioada prefeudală inclusiv, marchează, în condițiile de lucru create de către statul nostru socialist, o nouă etapă în istoricul acestei instituții aproape centenare. În ceea ce ne privește, pe noi cei din vechiul centru universitar și academic Iași, am apreciat întotdeauna aceste rezultate, tipărind unele dintre ele în publicația noastră „Arheologia Moldovei“. De asemenea, avînd în vedere importanța noilor cercetări arheologice efectuate în estul Transilvaniei privind epoca prefeudală, am înscris în programul sesiunii științifice pe țară din decembrie de la Iași cu tema : „Noi descoperiri arheologice din perioada formării poporului român“, sesiune organizată de institutul nostru, și o comunicare din partea dumneavoastră. Sîntem convinși, că aceste legături strînse de colaborare științifică vor continua și în viitor, asigurîndu-vă de tot concursul nostru.

Prof. dr. doc. M. PETRESCU-DÎMBOVIȚA

Alături de activitatea cultural-educativă, o preocupare principală a constituit-o activitatea de cercetare științifică. Această activitate a fost desfășurată cu scopul de a atinge două obiective : primul a fost sporirea patrimoniului, iar al doilea studierea problemelor cerute de profilul muzeului în domeniul științelor naturii, etnografiei, artei plastice și arheologiei, istoriei.

O activitate deosebit de rodincă a fost desfășurată în domeniul cercetărilor arheologice. Temele restrinse ale cercetării arheologice — neoliticul — s-au lărgit și în problematica muzeului, au intrat altele noi, cu care mai înainte nu s-a ocupat. Lărgirea problematicii muzeului se datorește faptului că muzeul a fost încadrat în șantierul Academiei R.S.R., a Institutului de Arheologie al R.S.R., unde prin eforturile colectivului muzeului nostru au făcut numeroase cercetări în Sud-Estul Transilvaniei, urmărind problema așezărilor prefeudale din secolul VII—IX e.n.

O activitate de cercetare mai frumoasă a fost desfășurată în problema neoliticului.

În privința culturii Ariușd, noile cercetări efectuate în diferitele așezări în Valea Oltului, ca la Reci, Moacșa, Cernatul, au avut drept rezultat stabilirea faptului că acest complex cultural a avut aceleași faze de dezvoltare, ca și cultura Cucuteni.

Perioada de tranziție către epoca bronzului a fost studiată în așezările de la Sfintu Gheorghe, Pietra de Veghe și la Jigodin și recent la Zăbala.

Pentru epoca bronzului cea mai importantă este descoperirea unei culturi noi, la Păuleni județul Harghita, care în literatura de specialitate este cunoscută sub denumirea de „Cultura Ciomortan“ și arată pătrunderea culturii Monteoru și răsăritul Transilvaniei și contribuția ei importantă în formarea culturii materiale a epocii bronzului.

O problemă centrală a activității de cercetare a muzeului a format depistarea culturii materiale a populației autohtone.

Perioada de stăpânire romană în Dacia romană a fost studiată prin săpăturile efectuate în câteva castre romane, Comolău, în Lăceni, Sărățeni și parțial la Olteni.

Un interes deosebit s-a acordat studierii vieții populației autohtone în timpul stăpânirii romane. În această privință au fost obținute unele rezultate la Filiaș și la Cernat, fiind descoperite prezența populației băștinașe în așezări, iar în castrul roman de la Olteni, în acest an au fost găsite vase dacice în strat roman.

Deosebită atenție a fost acordată cercetării secolelor V—VI și intervalul de timp VII—X, în care se încadrează perioada de formare a poporului și a limbii române. Din acest domeniu de cercetare putem aminti ca un rezultat important descoperirea unei așezări la Cernatul din sec. V—VI, aparținând populației autohtone, care poartă denumirea „cultura Bratei“.

Din cele prezentate mai sus reiese că, problematica muzeului pe tărîmul cercetărilor arheologice a urmărit problematica istoriei României, cercetările fiind axate pe problemele principale ale istoriografiei româ-

ne : dovedirea continuității vieții omenești pe teritoriul țării noastre, cercetarea culturii materiale a populației dacice, persistența daco-românilor și formarea poporului român. Această continuitate cronologică s-a putut dovedi cu noi materiale descoperite în cursul săpăturilor efectuate. Cercetările numai în parte sînt terminate, încît sperăm că, contiurarea lor va aduce noi rezultate și mai concludente.

Rezultatele cercetărilor și studiilor executate în incinta muzeului au fost valorificate, pe deoparte în îmbogățirea și îmbunătățirea expozițiilor de bază, iar pe de altă parte în elaborarea unei serii de studii științifice, care au apărut în revistele de specialitate editate de Academia R.S. România sau în străinătate. În domeniul arheologiei la congresele internaționale ținute la Hamburg, Roma și la Praga, muzeul a participat cu cîte o comunicare, de asemenea și la sesiunile științifice organizate de Institutul de Arheologie al Academiei R.S. România precum și la cele organizate de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. Cea mai mare apreciere pentru rezultatele obținute instituția noastră a primit atunci cînd a fost vizitată în anul 1967 de conducerea de partid și de stat în frunte cu secretarul general Nicolae Ceaușescu. În cartea de vizită a muzeului tovarășul Nicolae Ceaușescu a scris următoarele : „Am vizitat cu mult interes muzeul din Sfîntu Gheorghe, care înfățișează o imagine a bogatului tezaur de cultură socială și spirituală a strămoșilor noștri, a populației române și maghiare care au conviețuit de secole pe aceste meleaguri.

Frumoasele colecții de arheologie, etnografice și artă populară ale muzeului constituie un important mijloc de educare patriotică. Felicităm colectivul acestei instituții de cultură dorindu-i noi succese în activitatea sa“. Aceste rînduri reflectă întreagă politică marxist-leninistă a partidului nostru în problema națională ; asigurarea drepturilor egale pentru toți cetățenii țării și participarea la toate domeniile vieții social-politico și culturale.

Perspectiva de dezvoltare a muzeului în urma noi împărțirii administrative a țării a crescut mult. Sediul muzeului, orașul Sfîntu Gheorghe

E nagy multú intézmény kilenc évtized alatt elért eredményei és sikerei őszinte elismerésünk kifejezésére ösztönöz, melyet ezúton tolmácsolunk. Szívvel kívánjuk, hogy a jövőben is részese legyen azon intézményeknek, melyek a Románia Szocialista Köztársaság múzeumainak elismerést szereztek itthon és külföldön egyaránt.

A marosvásárhelyi megyei múzeum munkaközössége nevében,

Dr. DRAGOMÁN PÁL
igazgató

a devenit reședința de județ și organele locale au acordat atenția cuvenită acestei instituții culturale, care aproape de 100 de ani este mîndria acestui colț de țară.

Cadrul muzeului s-a lărgit cu noi subunități, una la Bățanii Mici, Casa memorială a lui Benedek Elek și expoziția permanentă a lui Gábor Áron și istoria breslelor din orașul Tg. Secuiesc.

Permiteți-mi ca de la aceasta tribună a aniversării a 90 de ani de la înființarea muzeului să mulțumesc Comitetului județean de partid, Consiliului popular județean, Comitetului de cultură și artă pentru sprijinul material și moral pe care acordă instituției noastre, pentru atenția de care ne bucurăm în întreaga noastră activitate științifică.

Asigurăm la rîndul nostru că vom depune noi eforturi pentru dezvoltarea muzeului, iar întreaga cercetare științifică și activitatea educativă patriotică ce o vom desfășura în viitor să răspundă cerințelor actuale ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră, Republica Socialistă România.